

Federale Overheidsdienst
Sociale Zekerheid

Directie-generaal Personen met een handicap

GEHANDICAPTENBELEID
IN BELGIË:
EEN OVERZICHT

De fundamente van het huidige Belgische beleid voor personen met een handicap dateren van de jaren 60.

Men wilde toen personen met een handicap meer kansen geven om zich te integreren in de maatschappij.

De maatschappij heeft maatregelen genomen om aan de behoeften van personen met een handicap op het vlak van arbeid, wonen en onderwijs te voldoen.

Men was zich toen nog niet bewust dat deze maatregelen niet echt bevorderlijk waren voor de integratie van personen met een handicap.

Nu zijn emancipatie en participatie de sleutelwoorden geworden binnen de gehandicaptenzorg.

Dit houdt onder andere in dat personen met een handicap toegang moeten hebben tot al de sectoren van de maatschappij, dus niet alleen tot gebouwen, het openbaar vervoer, de tewerkstelling en het onderwijs.

Toegankelijkheid is een ruim begrip, het recht op informatie en het recht op cultuur vallen er dus ook onder.

Iedereen (met of zonder handicap) moet bijvoorbeeld de mogelijkheid krijgen om naar de opera te gaan, van een theatervoorstelling te genieten,...

België is een federale staat die bestaat uit gemeenschappen en gewesten.

Het huidige gehandicaptenbeleid is verdeeld onder verschillende bevoegdheidsniveaus:

- de federale overheid,
- de gemeenschappen,
- de gewesten,
- de gemeenten.

De federale overheid

Een aantal domeinen van het gehandicaptenbeleid behoort tot de sociale zekerheid, een domein dat tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort.

Wat valt er onder sociale zekerheid?

1. Het stelsel van de invaliditeitsverzekering,
2. Het stelsel van de arbeidsongevallen,
3. Het stelsel van de beroepsziekten,
4. Het stelsel van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap.

De eerste 3 stelsels hebben gemeenschappelijke kenmerken:

- ze worden door een speciale instelling beheerd:
 - o de invaliditeitsverzekering door het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV),
 - o de arbeidsongevallen door het Fonds voor Arbeidsongevallen,
 - o de beroepsziekten door het Fonds voor Beroepsziekten,
- om ervan te kunnen genieten moet men een bijdrage betaald hebben. Dit gebeurt door een afhouding op het loon.

Het stelsel van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap verschilt van de drie andere stelsels:

- er werd geen speciale instelling opgericht voor het beheer ervan. Het is de FOD Sociale Zekerheid (meer in het bijzonder de Directie-generaal Personen met een handicap) zelf die verantwoordelijk is,
- om ervan te kunnen genieten moet er geen bijdrage betaald worden. We spreken hier van sociale bijstand. Het is dan ook logisch dat om er recht op te hebben er inkomensvoorwaarden gelden (de inkomsten van de persoon met een handicap of van zijn huishouden mogen niet te hoog zijn).

De Directie-generaal Personen met een handicap

De Directie-generaal Personen met een handicap van de FOD Sociale Zekerheid:

- kent verschillende soorten tegemoetkomingen toe:
 - o de inkomensvervangende tegemoetkoming,
 - o de integratietegemoetkoming,
 - o de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden,
- evalueert de handicap:
 - o van volwassen personen met een handicap,
 - o van kinderen met een aandoening of handicap,
- levert ook aan de personen die er recht op hebben:
 - o de parkeerkaart voor personen met een handicap,
 - o de nationale verminderingskaart voor het openbaar vervoer voor blinden en slechtzienden.

• De tegemoetkomingen aan personen met een handicap

De Directie-generaal Personen met een handicap:

- onderzoekt de aanvragen van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap,
- evalueert de handicap van de aanvragers.

Het stelsel van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap is een residuair stelsel. Dat wil zeggen dat de tegemoetkomingen pas kunnen toegekend worden als de persoon zijn recht op de andere tegemoetkomingen (invaliditeit van het ziekenfonds, werkloosheid, pensioen,...) waarop hij aanspraak kan maken heeft uitgeput.

Meer nog, de toekenning is ook afhankelijk van inkomensvoorwaarden.

Er bestaan drie tegemoetkomingen:

- twee voor de personen die jonger zijn dan 65 jaar:
 - o de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT): de IVT kan worden toegekend aan een persoon die niet in staat is om meer dan 1/3 te verdienen van wat een valide persoon door te werken kan verdienen,
 - o de integratietegemoetkoming (IT): de IT kan worden toegekend aan een persoon met een handicap om de bijkomende kosten, die hij/zij heeft om zich in de maatschappij te integreren, te compenseren,
- een voor de personen van 65 jaar of meer: de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB): de THAB kan worden toegekend aan een bejaarde om de bijkomende kosten, die hij/zij heeft om zich in de maatschappij te integreren, te compenseren.

De twee onderstaande tabellen geven per tegemoetkoming en per jaar:

- het aantal binnenkomende aanvragen weer (A),
- het aantal behandelde dossiers (B) weer. Het aantal behandelde dossiers is soms groter dan het aantal binnenkomende dossiers. Dit kan verklaard worden door een lange afhandelingstermijn van bepaalde dossiers van het voorgaande jaar.

IVT/IT

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A	48.662	40.951	48.965	50.943	58.015	72.409	64.911	69.509	70.852	79.959
B	34.159	44.367	47.834	48.912	56.505	59.324	70.184	59.168	76.087	94.158

THAB

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A	48.885	43.454	51.760	52.457	66.448	70.469	67.426	68.781	70.600	75.685
B	36.426	41.356	52.898	65.792	58.072	69.623	66.019	60.974	81.753	85.038

Deze tabel geeft de evolutie van het aantal rechthebbenden op een tegemoetkoming aan personen met een handicap tijdens de laatste 10 jaar weer:

- het aantal rechthebbenden op een IVT/IT (A)
- het aantal rechthebbenden op een THAB (B)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A	115.715	119.785	127.174	130.320	133.672	134.635	137.242	143.037	152.694	158.662
B	80.172	81.816	90.939	109.594	114.994	121.749	128.026	130.455	138.626	145.945

Deze tabel geeft een overzicht van de jaaruitgaven weer (in miljoenen euro) in lopende prijzen voor de tegemoetkomingen aan personen met een handicap tijdens de laatste 10 jaar:

- jaaruitgaven IVT/IT (A)
- jaaruitgaven THAB (B)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A	679,6	731,7	778,7	823,1	869,8	893,3	934,4	1.013,5	1.082,3	1.136,6
B	202,4	204,8	304,5	342,1	368,0	377,6	393,1	416,4	431,6	454,2

• De evaluatie van de handicap

De Directie-generaal Personen met een handicap evalueert ook de handicap

- van volwassen personen met een handicap,
- van kinderen met een aandoening of handicap.

De evaluatie van volwassenen

Deze evaluaties beantwoorden aan de vraag van personen met een handicap die de volgende zaken wensen te verkrijgen:

- een attest (om te kunnen genieten van sociale en fiscale maatregelen),
- een parkeerkaart voor personen met een handicap,
- een nationale verminderingkaart voor het openbaar vervoer voor blinden en slechtzienden.

De evaluatie van de handicap laat toe om te controleren of de persoon met een handicap het gevraagde document (het attest of de kaart) kan verkrijgen. Als dat het geval is levert de DG het document af.

De evaluatie van de handicap of de aandoening van kinderen

Deze evaluaties beantwoorden aan de vraag van personen die voor hun kind met een aandoening of een handicap de bijkomende kinderbijslag ("BKB" genaamd) willen aanvragen.

De evaluatie van de handicap of de aandoening laat toe om te controleren of het kind recht heeft op de BKB.

De DG brengt het kinderbijslagfonds op de hoogte van het resultaat van de evaluatie.

De aanvragen voor de evaluatie van de handicap behandeld in 2010

Type van dossier	N*	F*	N+F*
1. Dossiers "volwassenen"			
1. a. Tegemoetkomingen			
- IVT-IT	24.314	27.226	51.540
- THAB	40.496	15.784	56.280
- Totaal tegemoetkomingen (IVT-IT en THAB)	64.810	43.010	107.820
1. b. Alleen attesten	13.942	8.125	22.067
1. c. Subtotaal dossiers "volwassenen"	78.752	51.135	129.887
2. Dossiers "kinderen": BKB	17.658	11.712	29.370
3. Totaal dossiers "volwassenen" en "kinderen"	96.410	62.847	159.257

*N = Nederlandstalig, F = Franstalig

• De kaarten

De Directie-generaal Personen met een handicap levert aan personen met een handicap die er recht op hebben ook de volgende kaarten af:

- de parkeerkaart voor personen met een handicap,
- de nationale verminderskaart voor het openbaar vervoer voor blinden en slechtzienden.

De parkeerkaarten en verminderskaarten op het openbaar vervoer in 2010

Type van kaart		N*	F*	N+F*
Parkeerkaart	aangevraagd	42.388	22.566	64.954
	afgeleverd	39.339	19.928	59.267
nationale verminderskaart voor het openbaar vervoer	aangevraagd	457	313	770
	afgeleverd	425	287	712

*N = Nederlandstalig, F= Franstalig

• De contactgegevens

Contact opnemen met de Directie generaal Persoon met een handicap is mogelijk:

- per telefoon: 0800/987 99 (gratis groen nummer)
(Het contact center staat ten dienste van zijn gebruikers van maandag tot en met vrijdag van 8.30 tot 16.30 uur)
- per fax: 02/509 81 85
- per e-mail: handin@minsoc.fed.be
- per brief:

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid
Directie-generaal Personen met een handicap
Administratief Centrum Kruidtuin – Finance Tower
Kruidtuinlaan 50 bus 150
1000 Brussel

Andere bevoegde instantie

Ook de FOD Justitie is bevoegd voor een aantal domeinen van het gehandicaptenbeleid, bijvoorbeeld voor de juridische bescherming van personen met een handicap

De gemeenschappen

De gemeenschappen staan in voor de persoonsgebonden aangelegenheden waaronder opvoeding, beroepsopleiding en welzijnszorg voor personen met een handicap.

Dat betekent dat de tewerkstelling van personen met een handicap, de beroepsopleiding, de toekenning van tussenkomsten met betrekking tot technische hulpmiddelen, de opvang, het bijzonder en geïntegreerd onderwijs, ... tot de bevoegdheid behoren van de drie gemeenschappen.

- De Vlaamse Gemeenschap,
- De Franse Gemeenschap (die heeft haar bevoegdheden echter afgestaan aan het Waals Gewest),
- De Duitstalige Gemeenschap.

Vier instellingen nemen het gros van de bevoegdheden op het vlak van het gehandicaptenbeleid voor hun rekening:

- Het Vlaams Agentschap voor Sociale Integratie van personen met een handicap (www.vaph.be),
- Het Agence wallonne pour l'intégration des personnes handicapées (www.awiph.be),
- De Service Personne Handicapée Autonomie recherchée – Service Phare (www.phare-irisnet.be),
- De Dienststelle für Personen mit Behinderung (www.dpb.be).

De gewesten

De gewesten staan in voor zaken die te maken hebben met het grondgebied van het gewest waaronder onder andere economie, stedenbouw, de toegankelijkheid van gebouwen, mobiliteit, cultuur, toerisme,...

De gemeenten

Het is in hun gemeente dat personen met een handicap hun aanvragen voor de DG Personen met een handicap indienen. De volgende aanvragen kunnen ingediend worden:

- een aanvraag van een tegemoetkoming (IVT/IT, THAB),
- een aanvraag van een parkeerkaart voor personen met een handicap,
- een aanvraag van een nationale verminderskaart voor het openbaar vervoer voor blinden of slechtzienden,
- een aanvraag voor het BTW-attest,
- een aanvraag om hun handicap te laten evalueren voor het verkrijgen van het algemeen attest waarmee bepaalde sociale, fiscale en tarifaire maatregelen aangevraagd kunnen worden.

Samenwerking tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus: de interministeriële Conferentie

De rol van de interministeriële Conferentie is het bevorderen van een doeltreffende samenwerking tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus.

Zij verenigt verschillende werkgroepen die zich buigen over specifieke aspecten om een goede regelgeving te ontwikkelen in de strijd tegen discriminatie.

Zo bestaan er momenteel vijf werkgroepen:

- de groep "Internationale relaties",
- de groep "Na het ongeval",
- de groep "Tewerkstelling",
- de groep "Zware zorgbehoevendheid",
- de groep "Mobiliteit".

Verschillende ministers zijn betrokken bij de materies die door de werkgroepen behandeld worden.

De strijd tegen discriminatie

De strijd tegen discriminatie heeft als basis de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie.

Deze wet verbiedt elke vorm van discriminatie op grond van verschillende criteria: leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, fortuin, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, handicap, fysieke of genetische kenmerken, sociale afkomst of taal.

Elke discriminatie is dus verboden, of het nu gaat om een directe dan wel een indirecte discriminatie.

Men spreekt van "directe discriminatie" als 2 personen die zich in dezelfde toestand bevinden op een verschillende manier worden behandeld zonder objectieve reden.

Men spreekt van "indirecte discriminatie" wanneer 2 personen in verschillende situaties op dezelfde manier worden behandeld.

Een gelijke behandeling is niet altijd synoniem van dezelfde behandeling in alle omstandigheden. Zo kan een gebouw perfect toegankelijk zijn voor een valide maar niet voor een persoon met een handicap.

Volgens de wet is het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding belast met het behandelen van discriminaties op grond van verschillende motieven zoals handicap en gezondheidstoestand.

Wat handicap betreft, geeft de wet er geen enkele definitie van maar het centrum geeft er een ruime invulling aan.

De handicap kan het gevolg zijn van verschillende situaties:

- fysieke en zintuiglijke gezondheidsproblemen,
- chronische en degeneratieve ziekten,
- genetische ziekten,
- mentale of verstandelijke beperkingen,
- fysieke of mentale beperkingen ten gevolge van een arbeidsongeval, een beroepsziekte,...

Een handicap is dikwijls het gevolg van een onaangepaste omgeving.

In bepaalde specifieke situaties zijn concrete aanpassingen dus nodig: op die manier kunnen personen met een handicap bijvoorbeeld ook deelnemen aan een activiteit, hebben ze toegang tot de arbeidsmarkt, of kunnen ze genieten van een dienst.

Het ontbreken van redelijke aanpassingen voor de persoon met een handicap vormt een discriminatie in de zin van de wet.

Verenigingen voor personen met een handicap

De Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap

De Raad is belast met het onderzoek van alle problemen, die tot de federale bevoegdheid behoren, waar personen met een handicap mee geconfronteerd kunnen worden.

De Raad mag hierover, op eigen initiatief of op verzoek van de bevoegde ministers adviezen geven of voorstellen doen.

De Raad bestaat uit 20 leden die elk gekozen zijn omwille van hun expertise op het vlak van het gehandicaptenbeleid.

Nationale Hoge Raad voor Personen met een handicap
Administratief Centrum Kruidtuin
Finance tower
Kruidtuinlaan 50 bus 150
1000 Brussel

Tel: 02 509 82 24 of 02 509 83 59

E-mail: csnph-nhrph@minsoc.fed.be.

Website: ph.belgium.be.

De Belgian Disability Forum (BDF)

Het is een vzw die bestaat uit representatieve organisaties van personen met een handicap.

Het BDF verdedigt de rechten van personen met een handicap op Europees niveau.

Het is de schakel tussen de Belgische verenigingen en de Europese instellingen.

Belgian Disability Forum (vzw)
Administratief Centrum Kruidtuin
Finance tower
Kruidtuinlaan 50 bus 150
1000 Brussel

Tel: 02 509 84 21 of 02 509 83 58

E-mail: bdf@minsoc.fed.be.

Website: bdf.belgium.be.

November 2011

Bevoegdheidsverdeling

